

О. ХЕНРИ
ОТ ЛЮБОВ КЪМ
ИЗКУСТВОТО

Превод от английски: Тодор Вълчев, 1977

chitanka.info

Когато обичаш Изкуството си, никакви жертви не са тежки.

Това е изходната ни точка. В този разказ ще направим извод от нея и същевременно ще докажем, че тя е неправилна. Това ще бъде нещо съвсем ново в логиката, а като литературен похват — малко по-старо от Великата китайска стена.

Джо Лараби, израсъл сред дъбовите гори и равнините на Средния Запад, имаше неудържимо влечение към изобразителното изкуство. Още на шест години той беше нарисувал градската помнена станция и един от видните граждани, забързан покрай нея. Плодът на това творческо усилие беше поставен в рамка и изложен на витрината на аптеката редом с един необикновен кочан царевица, в който редовете на зърната бяха тек. Когато навърши двадесет години, Джо, с небрежно вързана вратовръзка и грижливо стегната кесия, замина за Ню Йорк.

Дилиа Карудърз, която живееше на Юг в едно оградено с борове селище, правеше такива чудесии с някакви си шест октави, че роднините ѝ събраха достатъчно парици в панамената ѝ шапка, за да иде „на Север“ и „да завърши“. Те нямаха представа как точно ще за... впрочем за това именно ще разкажем.

Джо и Дилиа се запознаха в едно ателие, където се събираха студенти по живопис и музика, за да разменят мисли за светлосенки, Вагнер, музика, творби на Рембранд, картини, Валдтонфел, стенни тапети, Шопен и Улонг.

Джо и Дилиа се влюбиха или се залюбиха — както предпочитате — и скоро се ожениха, защото (виж по-горе), когато обичаш Изкуството си, никакви жертви не са тежки.

Господин и госпожа Лараби си взеха квартира и започнаха да се занимават и с домакинство. Квартирната им беше самотна и отдалечена — нещо като най-ниския си бемол в левия край на клавиатурата. Но те бяха щастливи. Защото бяха отдадени на изкуството си, отдадени и един на друг. И моят съвет към богатия младеж е: продай имота свой и раздай на бедните... или по-добре на портиера, за да те пусне да живееш в такава квартирка със своето Изкуство и своята Дилиа.

Живеещите в квартирки несъмнено ще се подпишат под моята декларация, че истинското щастие принадлежи само тям. Дом, в който цари щастие, не може да бъде тесен: нека скринът се прекатури и стане

билярдна маса; нека дъската над камината се превърне в кресло, писалището — в спалня за гости, мивката — в пианино; нека четирите стени ви захлупят, ако щат — нали вие със своята Дилиа ще останете между тях! Но ако в дома ви няма щастие, какво от това, че ще бъде толкова широк и просторен, че да влизате в него през Златата врата, да окачвате шапката си на нос Хатерас, пелерината — на нос Хорн и да излизате през Лабрадор?

Джо учеше живопис в класа на великия Маестро — не може да не сте чували за него. Уроните му пръскат светлина, парите, които взема за тях, извикват сянка на лицето и може би затова той се слави като майстор на светлосенките. Дилиа учеше при Розенцок — знаете с каква широка известност се ползува този смутител на покоя на клавишите.

Джо и Дилиа бяха много щастливи, докато имаха пари. Така е винаги... но нека не бъдем цинични. Всеки от тях си беше поставил ясно определена цел. В скоро време Джо трябваше да започне да рисува такива платна, за които да се изпопребиват стари джентълмени с тънки бакенбарди и дебели портфейли. Дилиа пък трябваше да овладее музиката, а после така да се пресити от нея, че ако види едно непродадено място в партера или в ложите, да се оттегля капризно в апартамента си, да си похапва раци и под претекст на заболяло гърло да отказва да излезе на сцената.

Но най-хубавото от всичко според мен беше техният живот в квартирката: дългите, увлекателни разговори след уроците през деня, приятните обеди и леките закуски, споделянето на честолюбиви мечти — при което всеки виждаше не само своите успехи, но и успехите на другия, — взаимната помощ и вдъхновение и — простете ми липсата на артистичност — сандвичите със сирене и маслини в единайсет вечер.

Но след време високо развято знаме на Изкуството увисна. Това се случва понякога, макар и не по вина на знаменосеца. Всеки изнася, а никой не внася, както казват грубите материалисти. Не достигаха пари да се плаща на господин Маестро и на хер Розенцок. Но когато обичаш Изкуството си, никакви жертви не са тежки. И тъй Дилиа заяви, че трябва да дава уроци по музика, за да има какво да къкре на котлона.

Няколко дни поред тя излиза да търси ученици. И ето че една вечер се върна с повишено настроение.

— Джо, мили мой — възкликна тя радостно, — вече имам ученичка. И какви мили хора са само! Генерал... генерал А. Б. Пинкни и дъщеря му. Живеят на Седемдесет и първа улица. Каква разкошна къща, Джо — да видиш само входната врата! Византийски стил — така, струва ми се, ще го определиш ти. А вътре! Ах, Джо, досега не съм виждала такова нещо. Ще давам уроци на дъщерята, Клемънтина. Аз вече я обикнах. Такова нежно същество — облича се винаги в бяло — и толкова мило и естествено! Само на осемнайсет години. Ще й давам уроци три пъти седмично. И представи си, Джо, по пет долара на урок! Вече не се тревожа; като взема още две-три ученички, ще мога да възобновя уроците при хер Розенщок. Хайде, миличък, махни тази бръчка между веждите и да направим една хубава вечеря.

— Лесно ти е на теб, Дили — каза Джо и въоръжен с кухненски нож и чук, атакува консервата с грах. — Но аз как ще се чувствавам? Мислиш ли, че ще те оставя да тичаш по уроци и да печелиш, за да витая аз в сферите на голямото изкуство? Не, кълна се в костите на Бенвенуто Челини! И аз мога да се заловя с нещо — я вестници да продавам, я улици да настилам — и да внасям по някой долар.

Дилиа се приближи до него и увисна на врата му.

— Как може да си толкова глупавичък, Джо! В никакъв случай не бива да оставяш живописиста. Нали виждаш — аз не оставям музиката, за да се заловя с нещо странично. Предавайки уроци, и аз самата ще се уча. Никога не бих се разделила с моята музика. Да не си посмял да напуснеш Маестрото.

— Добре — съгласи се Джо и посегна за синята салатиера с форма на мидена черупка. — И все пак крайно неприятно ми е, че трябва да даваш уроци. Това не е Изкуство. Но ти си такова съкровище и толкова всеотдайна.

— Когато обичаш Изкуството си, никакви жертви не са тежки — произнесе Дилиа.

— Маестрото похвали небето в онзи етюд, който правих в парка — каза Джо. — А Тинкъл ми разреши да окача две работи на витрината му. Може и да се продадат, ако привлекат вниманието на някой паралия идиот.

— Положително ще се продадат — каза нежно Дилиа. — А сега да благодарим на съдбата за генерал Пинкни и за това телешко.

Цялата следваща седмица съпрузите сядаха да закусват рано. Джо се беше запалил да рисува ефектите на утринната светлина в парка и в седем часа Дилиа го изпращаше, заситила го със закуска, нежни грижи, насърчения и целувки. Изкуството е любовница, която не се задоволява с малко. Джо рядко се прибираше по-рано от седем вечер.

В края на седмицата Дилиа, отпаднала, но умилително горда, хвърли победоносно три петдоларови банкноти на малката масичка (8 на 10 инча) в малката гостна (8 на 10 фута).

— Понякога Клемънтина ме измъчва — каза тя някак уморено. — Изглежда, не се упражнява достатъчно и ме принуждава да ѝ повтарям едно и също нещо по няколко пъти. И освен това тези еднообразни бели тоалети действуват така подтискащо. Но генерал Пинкни е изключително мил старик. Трябва да се запознаеш с него, Джо. Понякога идва при нас по време на урок — той е вдовец, нали знаеш? — застава до пианото и подръпва козята си брадичка. И неизменно пита: „Как вървят шестнайсетинките и трийсет и вторинките?“ Ах, Джо, да видиш само каква ламперия имат в гостната! И какви меки вълнени завеси на порталите! Напоследък Клемънтна нещо покашлюва. Надявам се, че е по-здрава, отколкото изглежда. Всъщност аз много се привързах към това толкова мило и толкова възпитано същество. Братът на генерал Пинкни е бил на времето пълномощен министър в Боливия.

Но тук Джо, с вид на граф Монте Кристо, извади последователно десет, пет, два и един долара — четири истински, законни банкноти — и ги сложи до спечелените от Дилиа.

— Продадох акварела с обелиска на някакъв човек от Пиория — съобщи той тържествено.

— Не се занасяй — каза Дилиа. — Как от Пиория?

— Ей така на. Да го беше видяла само — такъв един дебелак, с вълнен шал и клечка за зъби от птиче перо. Забелязал етюда на витрината на Тинкъл и отначало взел обелиска за вятърна мелница. Но, така или иначе, купи го симпатягата и дори ми поръча втора картина, с масло — изглед от сточната гара в Лакълуана. Иска да си я носи в

Пиория. Уроци по музика ли, казваш? Е, все пак те не са съвсем откъснати от Изкуството.

— Толкова се радвам, че не се отклоняваш от начертания път — похвали го от все сърне Дилиа. — Чакаат те големи успехи, мили. Трийсет и три долара! Никога не сме имали толкова много пари. Днес ще вечеряме миди.

— И филе миньон с гъби — добави Джо. — Къде е вилицата за маслините?

Следната събота Джо се прибра пръв вечерта. Той разпръсна осемнадесетте долара на масата в гостната и изми ръцете си от някаква чернилка — наглед маслена боя.

Половин час след него се върна и Дилиа. Дясната ѝ ръка, цяла омотана в бинтове, приличаше на някакъв безформен вързоп.

— Какво е това? — попита Джо след обичайните прегръдки.

Дилиа се засмя, но не много весело.

— След урока на Клемънтина ѝ хрумна да ме черпи печени филийки с разтопено сирене — взе да обяснява тя. — Странно момиче, знаеш. В пет часа следобед печени филийки с разтопено сирене! Генералът си беше в къщи. Да го беше видял само как хукна за тигана, сякаш в къщата няма никаква прислуга. Клемънтина нещо не е добре със здравето — толкова е нервна. Когато поливаше филийките с разтопеното сирене, изля от него на ръката ми — съвсем вряло. Щях да изрева от болка. А милото момиче така се притесни и разстрои. А пък генерал Пинкни, да не говорим! Едва не се побърка. И сам хукна надолу и прати някого — май огняря — в аптеката за мехлем и бинтове. Сега сече не ме боли толкова.

— А това какво е? — попита Джо и като взе внимателно ръката ѝ, измъкна някакви бели конци, които се подаваха под бинта.

— Това е нещо мекичко, на което е сложен мехлемът — каза Дилиа. — Я! Нима си продал още една картина, Джо? — Тя едва сега забеляза парите на масичката.

— А ти как мислиш? — отвърна Джо. — Питай човека от Пиория. Той си получи днес сточната гара и може би ще поръча още един пейзаж от парка и изглед от Хъдзън. Към колко часа си изгори ръката, Дили?

— Към пет, мисля — каза жално Дили. — Ютията... тоест сиренето беше готово около това време. А, да беше видял генерал

Пинкни, когато...

— Седни за минутка. Дили — каза Джо. Той седна на кушетката, притегли жена си до себе си и я прегърна през рамо. — С какво се занимаваш през последните две седмици. Дили?

Тя устоя храбро няколко мига, гледайки мъжа си с любов право в очите, измърмори нещо за генерал Пинкни, но после наведе глава и истината се изля, примесена със сълзи.

— Не можах да намеря никакви ученици — призна тя. — А и не можех да те оставя да зарежеш уроците. Затова постъпих като гладачка в голямата пералня на Двайсет и четвърта улица. И измислих историята с генерал Пинкни и Клемънтина — ама добре я измислих, нали, Джо? А след като днес едно от момичетата залепи горещата ютия на ръката ми, по целия път към къщи съчинявах случката с разтопеното сирене. Нали не ми се сърдиш, Джо? Ако не бях намерила работа, ти може би нямаше да продадеш картините си на господина от Пиория.

— Той не е от Пиория — изрече бавно Джо.

— Всъщност няма какво значение откъде е. Какъв си ми хитрец, Джо! Я ми кажи — не, първо ме целуни, — я ми кажи как се сети, че не предавам уроци на Клемънтина?

— До тази вечер не подозирах нищо — каза Джо. — А и сега нямаше да се сетя, ако днес не бях изпратил от машинното в пералнята горе памучни конци и масло за някакво момиче, на което бяха изгорили ръката с ютия. От две седмици паля котлите на тази пералня.

— Значи, ти не...

— Моят купувач от Пиория, както и твоят генерал Пинкни са произведения на едно и също изкуство, което обаче няма нищо общо нито с живописата, нито с музиката.

Тук и двамата се разсмяха и Джо подзе:

— Когато обичаш Изкуството си, никакви жертви...

Но Дилиа му затисна устата с ръка.

— Не — каза тя. — Просто когато обичаш.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.